

"להיות אזרחים בישראל" – ספר אזרחות לבגרות

קישור לספר-

<https://ecat.education.gov.il/%D7%A1%D7%A4%D7%A8-%D7%9C%D7%94%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%96%D7%A8%D7%97%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C>

שלוש כתבות שחשוב לקרוא : רקע כללי, מתי ערכו מחדש את הספר, מי העורכים, הקשר לקהלת, תת ייצוג של מגזרים בעריכה וכו.

(1) "חוסר שקיפות והשתלטות לאומנית : מה קרה ללימודי האזרחות" עיתון "הארץ" ארנון בן דור 3.12.2022

https://www.haaretz.co.il/opinions/2022-12-03/ty-article-opinion/.premium/00000184-ce1e-d1b9-adff-cf7f4c840000?utm_source=App_Share&utm_medium=iOS_Native

(2) "משרד החינוך תוקף את עורך ספר האזרחות החדש : הוא חבר בשוברים שתיקה" עיתון "הארץ" ירדן סקופ 27.1.2016

<https://www.haaretz.co.il/news/education/2016-01-27/ty-article/.premium/0000017f-ded0-db5a-a57f-defaf3a00000>

(3) "סערת ספר האזרחות : לא הדמוקרטיה שגדלנו עליה" Ynet עמית קוטלר ושחר חי 6.1.2016

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4749467,00.html>

(4) "איך נולד פורום קהלת, המיזם המצליח ביותר של הימין בעשור האחרון- ומי ממך אותו" נתנאל שלומוביץ 11.3.2021 מתוך הכתבה בעיתון "הארץ" שחושפת את מקורות המימון של פורום קהלת :

<https://www.haaretz.co.il/news/politi/2021-03-11/ty-article-magazine/.highlight/0000017f-e82e-dea7-adff-f9ffb21d0000>

מעורבויות בולטות של קהלת

- 1 ניסוח חוק הלאום בגרסתו המקורית
- 2 שכתוב ספר האזרחות "להיות אזרחים בישראל"
- 3 סיכור חוק פיקוח שכר הדירה
- 4 ניסיונות לצמצום הרגולציה בחוק הפיקוח על מעונות היום
- 5 מעורבות בתיקון חוק הקולנוע שמטרתו רפורמה בנופים שמאשרים הקצבת לסרטים
- 6 הצטרפות לעתירה נגד הפיקוח על החלב
- 7 הכרות פומפאו להכרה בהתנהלויות

הדוגמאות הבאות משקפות טקסטים מגמתיים המהדהדים את עמדות פורום קהלת. התכנים הללו מהווים בעינינו פגיעה במעמד ובסמכות הרשות השופטת העומדים ברקע ההפיכה השלטונית שעל הפרק: (המסמך הבא מבוסס על עבודתם של "הפורום האקדמי לאזרחות" משנת 2016)

אקטיביזם שיפוטי

בטקסטים שונים הכרעת השופטים מצטיירת כמבוססת על עמדתם האישית מתוך רצון לקדם אג'נדות פוליטיות או אישיות. אין הרחבה מספיקה על כלים מקצועיים בהכרעת דין.

- האקטיביזם השיפוטי מוצג כאמצעי להכתבת מדיניות "בית משפט אקטיבי שואף להשפיע באמצעות פסיקותיו על המדיניות של גופי ממשל שונים ולהוות גורם מרכזי ומכוון בחברה" - הציטוט הזה מציג עמדה מטעה שלפיה מטרתם העליונה של השופטים היא להשפיע על החלטות מדיניות ולהחליף את תפקידה וסמכותה של הרשות המבצעת, כאשר בפועל וכמוגדר בחוק תפקידה הוא להוות גורם במנגנון האיזונים והבלמים של מדינה דמוקרטית ולמעשה השופטים מדגישים בפסיקתם העקבית כי אינם מחליפים את שיקול דעת הרשויות. יתרה מכך ההגדרה בספר מתעלמת מהעובדה שבית המשפט איננו פועל על דעת עצמו, ואיננו יוזם התערבות- הוא מגיב רק כשמוגשת עתירה.
- "חקיקה שיפוטית" מתוארת כ"בית המשפט העליון רואה עצמו מוסמך במידת הצורך לפסוק בהתאם לעקרונות שהוא רואה בהם עקרונות יסוד ראויים, גם אם הם אינם מעוגנים בחוק כלשהו". התחושה העולה מהקריאה היא שבית המשפט בדרך כלל הופך החלטות של רשויות השלטון ולמעשה מנהל את המדינה, כאשר במציאות רוב מוחלט של העתירות הנדונות בפני בית המשפט נדחות. השימוש בביטוי "חקיקה שיפוטית" יוצר את הרושם שבית המשפט בעצם מחוקק חוקים "מתחרים" לחוקי הכנסת מיזמתו, בעוד שבפועל מדובר במקרים חריגים בהם יש לקונה שאינה מובהרת בחוק קיים או מחלוקת פרשנית שבעקבותיה מוגשת עתירה לבגץ. כלומר, בית המשפט העליון עושה שימוש בעקרונות יסוד מקומיים (כדוגמת המשפט העברי) ואוניברסליים במקרה שבו נדרשת הכרעה והכנסת לא הכריעה בה (ואז לרוב תירשם בפסק הדין המלצה לכנסת להסדיר את הלקונה בחקיקה), או מקום שבו חקיקת הכנסת כלשונה לא נותנת פתרון. בית המשפט אינו יוזם חקיקה, ויש לציין שהכנסת נמנעה עד כה מלהסדיר בחקיקה את מדרג עקרונות היסוד בהם אמור בית המשפט לעשות שימוש פרשני.

- הספר כמעט שלא מתייחס לעקרון המידתיות. טקסט העוסק בסמכויות הממשלה מזכיר את עקרון חוקיות המנהל (עמ' 367) אך לא מפרט על המבחנים השונים שמכתיב החוק (מבחן הקשר הרציונלי, מבחן הפגיעה הפחותה ומבחן המידתיות במובן הצר). הדבר מעוות את הליך עבודתם ותהליך קבלת הכרעות של השופטים-עקרון המידתיות נותר ערטילאי וניתן לפרשו כנתון לחוות דעת סוביקטיבית ושיקול דעתו של השופט.

בפרק הדין בדרכי התמודדות עם מתחים והתנגשויות תיאור ההכרעה מוצג כהתגברות "האינטרס הלאומי וערכיה התרבותיים-לאומיים של המדינה" על "הזכות החוקתית לחופש העיסוק" ... והכרעת השופטים מתוארים כעמדה אישית: "אין כלל משפטי ברור שיוזנו הדרך" (עמוד 195).

בפסקה העוסקת בפסילת חוקים עי ביהמש (עמ' 312) נאמר כי "מ-1997 ואילך שינה בית המשפט העליון את מדיניותו וביטל מספר חוקים של הכנסת, שסותרו לדעת השופטים חוקי יסוד גם כאשר מדובר היה בחוקי יסוד שלא הכילו שריון פורמלי" העובדה שהשמיטו את עקרון המידתיות מציעה שעבודת בית המשפט העליון נשענת על דעת השופטים ולא על ניתוח חוקתי מקיף הנשען על ניתוח מידתי. בנוסף לכך, הרשות השופטת ממונה על פרשנות החוק ועל אכיפתו ופועלת כאשר עותרים לבגץ כגוף מאזן. במקרה של לקונה בחוק רשאי המחוקק לתקן אותה מלכתחילה ובכך להמנע מהליך בבגץ.

הצגת בית המשפט כמכשול בפני כוחות הבטחון

הספר כולל מספר טקסטים העוסקים במתח בין סוגיות בטחון לסוגיות של זכויות הפרט. למרבה התדהמה טקסטים אלו כוללים ציטוטים משובשים או חלקיים באופן משנה משמעות:

- בטקסט הרחבה בנושא התנגשות בין הזכות לחופש מידע לבין הזכות לפרטיות, ובין הזכות לפרטיות לבין הצורך בהגנה על ביטחון המדינה (עמ' 453) מופיע ציטוט של נשיא ארה"ב ברק אובמה: "אי אפשר לבקש 100% ביטחון ולשמור ב 100% על זכויות הפרט". במקור נאמר

"But I think it's important to recognize that you can't have 100 percent security and also then have 100 percent privacy and zero inconvenience"

שתי טעויות משמעותיות במשפט שבספר-

(1) במקום לתרגם את המילה privacy=פרטיות, תרגמו אותה בתור זכויות הפרט.

(2) השמטה של החלק האחרון במשפט המקורי "and zero inconvenience"

הציטוט המשובש מסייע לכותבי הספר להעביר מסר לפיו אי אפשר להשיג בטחון ושמירה על זכויות פרט ולכן פותח את האפשרות של נחיתות של אחד מהשני. הציטוט מיוחס לנשיא ליברלי מהמפלגה הדמוקרטית בארה"ב, דבר המעצים את האמירה המשובשת ומשמעותה.

- בטקסט המתאר את בג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל (עמ 403) נאמר כי בג"ץ קיבל את העתירה של תושבי כפר סוריק נגד תוואי גדר ההפרדה וקבע שהתוואי המוצע אינו חוקי, ועל צה"ל להציב את הגדר בתוואי אחר. בג"ץ קבע בפסק הדין, כי למרות שיש תוספת ביטחון בתוואי הגדר שקבעה הממשלה לעומת תוואי אחר (וכאן נכנס ציטוט) "דמוקרטיה נלחמת בטורר כשידה האחת קשורה בשל מחויבויותיה לזכויות אדם - ובכך גדולתה". זהו ציטוט משובש ומטעה של השופט ברק בבג"ץ אחר, בבג"ץ העינויים, שם אמר "לא פעם נלחמת הדמוקרטיה כאשר אחת מידיה קשורה לאחור. חרף זאת, ידה של הדמוקרטיה על העליונה, שכן שמירה על שלטון החוק והכרה בחירויות הפרט, מהוות מרכיב חשוב בתפיסת בטחונה" (בג"ץ 5100/94). משפט זה לא מופיע בפסק הדין. הוא מצוטט בעניין בית סוריק אך אינו מהווה את ההנמקה המשפטית של פסק הדין. הכנסתו לקטע משנה את משמעות הכתוב.
- בטקסט העוסק בטיעונים של מתנגדי האקטיביזם השיפוטי כלול ציטוט של הפרופ' דניאל פרידמן: "המגמה הרדיקלית של זכויות אדם מייחסת משקל מרבי לזכויות של הפרט, תוך שהיא מתעלמת כמעט לחלוטין מהנזק הכבד לציבור, ומהסכנות שההכרה בזכות מרחיקת לכת של אותו פרט תגרום לפרטים אחרים או לכלל הציבור ומפגיעה בביטחון המדינה". במקור לא אמר 'פגיעה בביטחון המדינה'. מדובר בציטוט מטעה.

בפועל, ברוב המקרים של המקרים בג"צ דוחה עתירות בנושאי ביטחון וכמעט תמיד מקבל את עמדת המדינה. מטרת ההפיכה המשטרית למנוע כל ביקורת שיפוטית, כחלק מתפיסה של רשות מבצעת כל יכולה, ולכן יוצרים תמונה מטעה שלפיה בית המשפט מכשיל, כביכול, את כוחות הביטחון. גם במקרים הנדירים יחסית בהם בגצ מתערב בסוגיות הללו, לא מדובר בהתערבות במדיניות עצמה אלא בהכפפתה לדין המגן על זכויות יסוד. למשל – בגצ דחה את רוב העתירות נגד הריסת בתים, אך קבע כי יש

להשתמש בכלי ההרתעה הזה במידתיות ולהודיע למשפחה מראש על ההריסה כדי לאפשר לה לערער ולטעון לחפותה כחלק מהליך תקין במדינה דמוקרטית.

שיטת מינוי השופטים

" השופטים בישראל מתמנים על ידי ועדה מיוחדת, שיש בה רוב של אנשי משפט (שלושה שופטי בית המשפט העליון ושני נציגי לשכת עורכי הדין), ועימם פוליטיקאים - שני שרים ושני חברי כנסת. קיימת מחלוקת ציבורית בדבר שיטת המינוי הראויה, בדגש על שאלת מינוי השופטים לבית המשפט העליון." הטקסט מציג באופן מטעה את הפוליטיקאים כמיעוט בועדה לבחירת שופטים. התייחסות לתיקון משנת 2008 מופיעה במנותק בעמוד הבא בסוף הטקסט וגם כאן מציג את הפוליטיקאים באופן מטעה, כגורם מוחלש בועדה : בשנת 2008 נוסף תיקון לחוק בתי המשפט, ולפיו מינוי שופטים לבית המשפט העליון מחייב רוב מיוחס של 7 מול 9 בועדה לבחירת שופטים. באופן זה מבטיח החוק כי שופט לא יוכל להתמנות לבית המשפט העליון ללא הסכמתו של נציג קואליציה אחד לפחות (כזכור, לקואליציה יש, בדרך כלל, שלושה נציגים בועדה: שר המשפטים, שר נוסף וח"כ מטעמה). מנגד, לא יוכל להיבחר שופט בניגוד לדעתם של שופטי בית המשפט העליון בועדה (שמספרם בה הוא שלושה).

בפועל, הוועדה למינוי שופטים מורכבת כיום באופן שלא מאפשר לבחור שופטים לא הסכמת הגורמים הפוליטיים בועדה, שכן נדרש רוב של 7 מתוך 9: אין רוב אוטומאטי לשופטים או לפוליטיקאים ובכל מקרה לא ניתן לדעת מה עמדות נציגי מערכת המשפט ונציגי לשכת עורכי הדין. בפועל בשנים האחרונות מונו ששה שופטים שמרנים לעליון מתוך תשעת המינויים האחרונים, כך שגם במסגרת השיטה הקיימת יכולה הממשלה להשפיע על בחירת השופטים. אם לא נעצור את ההפיכה המשפטית הרכב הועדה ישתנה כך שיהיה בה רוב אוטומאטי לפוליטיקאים: כל השופטים יהיו תלויים בשלטון, לרבות לעניין קידומם או פיטוריהם, ויופר האיזון בין הרשות השופטת לרשות המבצעת.

לפי המכון הישראלי לדמוקרטיה, אומנם יש מדינות שבהן הפוליטיקאים בוחרים לבד את השופטים לערכאה העליונה, או רק הקואליציה או הרשות המבצעת עושות זאת. אך במדינות אלה ישנם מנגנונים חוקתיים שאינם קבועים בישראל, ובהם חוקה משוריינת מפני שינוי קואליציוני, הגנה על אי-תלות השופטים במסגרת חוקה זו, רשימת זכויות מלאה (יותר מאשר בישראל, וכן בלמים נוספים על כוחה של הממשלה מלבד בית המשפט העליון).

בצד הפסקה המציגה את טיעוני התומכים בשיטה הנהוגה בישראל, המופיעים בתחילת הפרק, מופיעה מסגרת הרחבה המציגה דוגמאות משיטות מינוי שופטים מהעולם שמסתכמות בטיעון: "למעשה, כמעט בכל המדינות הדמוקרטיות שופטי הערכאה העליונה מתמנים בידי גורמים פוליטיים" (עמ' 410) – כרגיל במנותק מניתוח מערכות האיזונים הקיימות בהן.

בהמשך מובאים באריכות הטיעונים נגד שיטת מינוי השופטים. בין היתר נטען כי בשיטה הקיימת "אין שיקוף של החברה הישראלית על כל מגזריה. הרכב השופטים בבית המשפט העליון אינו משקף את כלל החברה הישראלית: אין בהרכב שופט חרדי, אין שופט שעלה ממדינות ברית המועצות לשעבר, ומספר השופטים הערבים, היהודים הדתיים, יוצאי עדות המזרח והנשים אינו משקף את חלקם באוכלוסייה". ראוי לציין כי אף מערכת בישראל לא משקפת באופן מדויק את הציבור. קיים עקרון של אפליה מתקנת במערכת המשפט, כמו גם במערכות ציבוריות אחרות. עם זאת מערכת המשפט חייבת בסופו של דבר לתפקד כמערכת מקצועית איכותית – תת ייצוג של מגזרים מסוימים (החרדים) קשור בין היתר מכך שאחוז נמוך יותר מקרבם עובר הכשרה משפטית ומקצועית רלוונטית. ברוב המערכות, וגם בכנסת ובממשלה הנבחרות עי הציבור, לא קיים ייצוג מלא ומשקף לכל המגזרים - מפלגות חרדיות מדירות מרשימתן נשים למשל, כך שגם נשים חרדיות לא יכולות לבחור נציגות מקרב המגזר שלהן לכנסת. בישראל הממשלה מייצגת קואליציה שלא כוללת את כל המגזרים - הציבור הערבי היה שותף לממשלה אחת מאז הקמת המדינה למרות שאזרחיה מהווים כ 20% מהאוכלוסייה. ביהמ"ש העליון כולל שופטים יוצאי עדות המזרח, ויש בו ייצוג יתר כיום לציונות הדתית ולהתנחלויות, ביחס לחלקם באוכלוסיה – כך שהאמירה שמספר השופטים היהודים הדתיים אינו משקף את חלקם באוכלוסיה שקרית. מעבר לכך, ממילא ממשלות הימין לא ביקשו למנות מועמדים ממגזרים ספציפיים אלא העדיפו מועמדים בעלי השקפת עולם נוחה להם, וסביר להניח שכך יהיה גם בעתיד.

טיעון נוסף המובא נגד שיטת מינוי השופטים: "במדינות אחרות נוהגים אחרת. שיטת מינוי השופטים לבית המשפט העליון בישראל שונה מהמקובל במדינות דמוקרטיות אחרות. בארה"ב הנשיא ממנה את שופטי בית המשפט העליון באישור הסנאט (בית המחוקקים העליון), בגרמניה שופטי בית המשפט לחוקה מתמנים בידי שני בתי המחוקקים, בקנדה הממשלה אחראית למינוי. המכנה המשותף הוא שאת שופטי הערכאה העליונה ממנה הדרג הפוליטי. מבקרי שיטת מינוי השופטים הישראלית טוענים, כי אין סיבה שישראל תהיה חריגה

בעניין זה ממדינות בעלות מסורת דמוקרטית". שוב התעלמות מאיזונים ובלמים בשיטות אחרות – שופטים הממונים על ידי פוליטיקאים מבלי שקיימים איזונים ובלמים אחרים מרכזים את הסמכות והשלטון בידי הרשות המבצעת (הממשלה) – וזהו אינו שלטון דמוקרטי. יתרה מכך, לפי המכון הישראלי לדמוקרטיה שיטת הבחירה לערכאות הנמוכות בישראל אינה חריגה וניתן לראותה כחלק ממגמה של מעבר בעולם לדגמי בחירה דומים לדגם הישראלי, בדמות מועצה בוחרת שחברים בה נציגים מרשויות שונות, ובה משקל רב או רוב לשופטים.

"מינוי בידי גורמים פוליטיים אינו פוגע בעצמאות השופטים. לאחר שהתמנו, שופטי בית המשפט העליון אינם תלויים במי שמינה אותם. לראיה מצביעים המתנגדים על תפקודם הבלתי תלוי של השופטים במדינות המערב, שמתמנים בידי גורמים פוליטיים". אמירה תלושה ולא מוכחת, כאשר בדמוקרטיות לא ליברליות או מוגבלות, וודאי בדיקטטורות (גם במדינות מערביות) השופטים הם שופטים מטעם. גם כאן כמובן יש התעלמות ממנגנוני איזון – כגון החוקה בארה"ב. כמו כן אמירה זו מנסה לטשטש את העובדה שקידומם של השופטים בערכאות הנמוכות יותר תלוי בועדה למינוי שופטים, ולועדה יש אפשרות להדיח שופטים מכל הערכאות.

אמון הציבור במערכת המשפט

סיכום פרק הרשות השופטת אינו מסכם אלא מעלה את סוגיית "אמון הציבור" וחיוניותו לשמירת החוק במדינה כנושא חדש, אף שאין בפרק דיון בנושא אמון הציבור: *לרשות השופטת תפקיד מכריע בהגנה על שלטון החוק וזכויות האדם והאזרח במדינה. הרשות השופטת היא המקום בו כל אזרח יכול לבקש סעד אם הוא מוצא עצמו נפגע מאזרח אחר או מהשלטון והיא המקום בו עבריינים נשפטים בהליך הוגן. האמון שרוחש הציבור למערכת המשפט חיוני לקבלתם של פסקי הדין ולשמירת שלטון החוק במדינה. מידת האמון תלויה בהכרה שפסקי הדין מתקבלים על ידי שופטים מקצועיים, ללא הטיות פוליטיות, ובידיעה שמערכת המשפט מאפשרת לכל אדם לממש את הזכות להליך הוגן. יחד עם זאת, נוכחנו כי סוגיות שונות שנויות במחלוקת לגבי האופן המיטבי ליצירת אמון ציבורי שכזה.*

המסר העולה מהסיכום הוא שאמון הציבור בבית המשפט הוא קנה המידה להערכת תפקוד בית המשפט. הפרק מציג את בית המשפט כנתון במחלוקת תמידית, דבר שאין בו כדי להגביר את אמון הציבור ברשות השופטת. לא מוצג ניתוח שמתיחס לסיבות לבעיית האמון-

האם היא נובעת מסיבות אובייקטיביות או מתעמולה של בעלי עניין? האם באמת שופטי העליון הם "סניף של מרצ" כפי שנטען על ידי פוליטיקאים בימין - או שהם מונו פה אחד או ברוב גדול על ידי חברי ועדת מינוי השופטים, כולל הפוליטיקאים? כמה שופטים "שמרנים" מכהנים בביהמ"ש העליון? האם הפגיעה באמון נובעת מתפקוד לקוי של השופטים או מבעיות ניהוליות ותפעוליות (עומס תיקים, תקינה חסרה, עיכובים וכיו"ב).

בנוסף, לפי סקרי דעת קהל, אמון הציבור במערכת הפוליטית אף נמוך מהאמון במערכת המשפט. מידת האמון במוסדות המדינה נמוכה יחסית, ולא ניתן לנתק זאת מההסתה המתמשכת נגד אותם מוסדות. רמת האמון במוסדות לפי מדד הדמוקרטיה הישראלית:

בית המשפט העליון 42%
התקשורת 23%
הכנסת 18%
המפלגות 9%

במילים אחרות, האמון במערכת המשפט הוא אמנם נמוך אבל גבוה בהרבה מזה שבפוליטיקאים למיניהם, גם בכנסת וגם במפלגות. מקדמי ההפיכה המשפטית מבקשים לשנות את שיטת מינוי השופטים כך שלפוליטיקאים מהקואליציה יהיה רוב אוטומאטי בוועדה. השופטים יהיו תלויים בפוליטיקאים שמינו אותם, כך שמידת האמון במערכת צפויה להפגע אף יותר ובאופן מהותי.

מעמד היועץ המשפטי לממשלה

בתחתית הטקסט העוסק בעצמאות היועץ המשפטי לממשלה מופיעה הפסקה הבאה (עמ' 379):

"כדי להבטיח את עצמאות התביעה הפלילית מקובל בישראל שהיועמ"ש איננו שר בממשלה אלא פקיד ציבור, שכהונתו אינה מותנית בחילופי שלטון. כמו כן נקבע ששר המשפטים אינו מוסמך להתערב בהחלטותיו המקצועיות של היועץ המשפטי לממשלה, על אף שהוא עובד משרדו. בניגוד לכך, בעולם המערבי מקובל שהיועמ"ש הוא שר בממשלה ומכהן כמינוי פוליטי, ולמרות זאת נחשבת מערכת אכיפת החוק במדינות אלה למערכת בלתי תלויה ושוויונית". המשפט המסכם מתעלם ממערכות איזונים ובלמים אלטרנטיביות הקיימות במדינות אלו ומייצר רושם כי השיטה הישראלית מקנה ליועמ"ש סמכויות יתר וכוח מוגזם, שיקוף של עמדת קהלת.

בהמשך, הטקסט בעמוד 380 כולל ניתוח של שתי גישות - גישת היועץ המשפטי לממשלה כמפקח על הממשלה וגישת היועץ המשפטי לממשלה כעורך דין כמעניק שירות משפטי לממשלה. בפועל שתי הגישות מוצגות באופן מגמתי המשקף את עמדות פורום קהלת: "הגישה המקובלת כיום בישראל רואה ביועץ המשפטי יועץ לממשלה, שמייצג אותה על פי עמדותיו." (הערה: אלו לא עמדותיו האישיות אלא המקצועיות, דהיינו שיקוף של החוק בישראל) תפקידו לאכופ על הממשלה את המשפט - על פי תפיסתו (שוב הדגשה המרמזת על עמדה אישית או פוליטית ותפקידו אינו אכיפה – משום שמצופה שהממשלה תקיים את החוק). גישה זו אינה תופסת את היועמ"ש כעורך דין המשרת את לקוחו, אלא כיועץ, המונע מהממשלה לקבל החלטות אשר הוא לא יוכל להגן עליהן בבית המשפט. (ניסוח אלטרנטיבי היה יכול להיות – כשומר סף של האינטרס הציבורי היועמש מונע מהממשלה לקבל החלטות אשר מנוגדות לדיון) לפי תפיסה עקרונית זו, חוות דעתו של היועמ"ש מחייבת את הממשלה לציית לה, גם כאשר שרי הממשלה מתנגדים לכך (טקסט מגמתי המציג את היועץ כשליט על המכתיב לממשלה מה לעשות, כאשר בפועל הממשלה רשאית לפעול בתחום סמכותה ובתחום החוק – כלומר במסגרת כללי המשחק), בדומה ליחס אל פסק דין של הרשות השופטת (רמז נוסף לעמדת הכותב ופרשנותו לאקטיביזם שיפוטי). על פי הגישה הזו, כאשר היועמ"ש משיב בשם הממשלה לעתירה שמוגשת נגדה לבג"ץ, ויש מחלוקת משפטית בינו לבין הממשלה, עליו להציג בפני בג"ץ את עמדתו שלו ולא את עמדת הממשלה. התפיסה הזו גורסת גם כי לא ראוי שממשלה תציג בפני בית משפט עמדה משפטית המנוגדת לעמדת יועצה המשפטי. למשל, באמצעות עורך דין אחר. (אך בפועל עומדת בפני הממשלה האופציה להשתמש בשרותיו של עורך דין אחר באישור היועמש)

מנגד קיימת עמדה הגורסת כי היועץ המשפטי לממשלה (היועמ"ש) אמור לייעץ לממשלה ולייצג את הממשלה על פי עמדותיה. (ניסוח מגמתי זה שב ומציג את עמדת היועץ המשפטי כעמדה אישית או פוליטית – עמדת הממשלה מחד ועמדת היועץ מנגד מוצגות כשתי עמדות, ולא כמדיניות או החלטת ממשלה מול מגבלות החוק. משתמע מכך שוב כי התומכים בגישה הקודמת מבטלים את עמדת הממשלה ומשתמשים ביועץ כדי לשלוט במדיניותה בפועל). לפי גישה זו, היועמ"ש צריך לתפקד בדומה לעורך דין של אדם או חברה פרטיים: עליו להעניק ייעוץ משפטי, אך הייעוץ אינו מחייב את הלקוח. יתר על כן, עליו לייצג בבית משפט כמיטב יכולתו את עמדת הלקוח, גם אם היא סותרת את עמדתו שלו. על פי התפיסה הזו, את תפקיד שומר שלטון החוק ממלא בית המשפט ולא היועמ"ש, ולכן רק בית משפט מוסמך לצוות על הממשלה לשנות את דרכיה. המצדדים בגישה זו טוענים כי יועמ"ש שכופה עמדה על ממשלה נבחרת פוגע בעקרון שלטון העם (דמוקרטיה מבוססת על שלטון הרוב אך לא עריצות הרוב), פוגע בזכות להליך הוגן ופוגע ביכולתה של הממשלה לתפקד ביעילות.

לדבריהם, לאחרון העבריינים מגיעה בצדק הזכות שעורך דין ייצג את עמדתו כפי שהיא, ולא ייתכן שלמשלה - ולציבור שבחר בה - לא תעמוד הזכות הזו (טיעון פופוליסטי ונטול הקשר-ממשלה לא אמורה להיות עבריינית, היא אמורה לפעול לטובת האזרחים כולם – שלטון הרוב ולא עריצות הרוב – ולהיות מרוסנת במערכת של איזונים ובלמים. בנוסף עומדת לממשלה זכות כאמור להשתמש בייצוג משפטי חיצוני, באישור היועמ"ש, כאשר עמדתו המקצועית של היועמ"ש מנוגדת לעמדת הממשלה). לבסוף, תומכי הגישה הזו מצביעים על כך שאין בעולם המערבי מקבילה ליועמ"ש שרשאי לכפות את עמדתו על ראש הרשות המבצעת (אי אפשר להשוות מבלי שמתייחסים למנגנוני איזון אחרים באותן מדינות – כגון חוקה, בתי נבחרים וכיו"ב).

בהמשך עמוד 380 מופיעה כותרת כציטוט:

"הממשלה רשאית לפעול על פי שיקול דעתה"

ואחריה ציטוט מדו"ח ועדת אגרנט המוצג כציטוט מילולי ואינו כזה.

בספר: "הסדר הטוב במדינה מחייב כי בדרך כלל תתייחס הממשלה לחוות דעתו של היועמ"ש כמשקפת את החוק הקיים, כל עוד לא פסק בית המשפט אחרת. על אף האמור לעיל רשאית הממשלה להחליט כיצד עליה לפעול במקרה מסוים, לפי שיקול דעתה שלה". (380).

הציטוט במקור " אם כי אין כל הממשלה לחוות הדעת המשפטית של מי שממלא את התפקיד של "היועץ המשפטי לממשלה", ואשר יש לו ההכשרה של שופט בית-המשפט העליון, כאל חוות-דעת המשקפת את החוק הקיים. עם זאת, רשאית הממשלה, תוך צאתה מן ההנחה האמורה, להחליט כיצד עליה לפעול במקרה המסוים, לפי שיקול-דעתה שלה..." (דו"ח ועדת המשפטים בדבר סמכויות היועץ המשפטי לממשלה 1993 [1962], 448-449). אף שהקטע מציע שהכלל המחייב התייחסות הממשלה לחו"ד היועמ"ש, כותרת הקטע היא כאמור: "הממשלה רשאית לפעול לפי שיקול דעתה".

פסקת הסיכום של הפרק (עמ' 381):

"עוצמתו של היועץ המשפטי לממשלה רבה מאוד, בשל תפקידיו כיועץ לממשלה, כמייצג אותה בפני בית המשפט וכראש התביעה הכללית. יתר על כן, הוא אינו נדרש לנמק את החלטותיו כראש התביעה הכללית. כל זאת, למרות שאינו נבחר ציבור. (ניסוח הכולל עמדה מובהקת – דמוקרטיה כשלטון הרוב, אין פירושה שלטון ללא מיצרים) לתפקיד היועץ חשיבות רבה לקיום שלטון החוק, בתוקף תפקידו כמי שמחליט על העמדה לדין (גם אמירה זו מתקשרת לביקורת שנמתחה על ידי פוליטיקאים בהקשר של הליכים משפטיים המתקיימים נגדם).